

Datum

8 maart 2018

Geachte woordvoerders Omgevingswet,

U heeft tot 15 maart inbreng te leveren op de Aanvullingswet bodem Omgevingswet (TK 34864).

Graag willen we u attenderen op vier punten die voor gemeenten van belang zijn. Hieronder gaan we in op bodemsanering, energietransitie in de ondergrond, het beschermingsniveau en de handhaving.

Einde bodemsaneringsoperatie betekent niet dat er geen kosten meer zijn

In de Memorie van Toelichting wordt aangegeven dat met de beëindiging van de saneringsoperatie er alleen nog minder-ernstig verontreinigde locaties overblijven. Hiermee wordt de suggestie gewekt dat er niet zo veel meer hoeft te gebeuren. Het beeld van gemeenten is echter anders. Gemeenten, bedrijven en burgers komen bij activiteiten op en in de bodem verontreinigingen tegen hoewel er (op basis van de bestaande criteria) geen directe gezondheidsrisico's zijn. Gisteren, vandaag en de komende decennia. Ze moeten dan maatregelen nemen, onder meer om medewerkers te beschermen (Arbo verplichtingen) en de grond af te voeren of saneringsmaatregelen te treffen. Dit betekent dat, door de aanwezigheid van nog circa 170.000 'ernstig en minder-ernstige' verontreinigde locaties, gemeenten, inwoners en bedrijven significante kosten zullen moeten maken in de omgang van bodemverontreiniging.

Onze vraag: Is de Minister bereid het beeld in de Memorie van Toelichting hierop aan te passen?

Energietransitie en klimaatadaptatie vindt voor een groot deel in de bodem plaats

Door de transitie van gas naar duurzame warmte en door de energietransitie zullen gemeenten, bedrijven en inwoners in de komende decennia substantieel intensiever dan nu het geval is activiteiten op of in de bodem gaan ontplooien. Voor geothermie en andere bodemenergiesystemen ligt dat voor de hand, daarvoor moet je naar de diepte boren. Even relevant zijn het aanleggen of verleggen van kabels en leidingen, warmtenetten, het vergroenen t.b.v. infiltratie van water en voorkomen van hittestress, etc. Dat zijn majeure operaties.

Om de hierboven genoemde kosten te beperken zijn twee zaken nodig:

1. We zien dat gemeenten goed worden betrokken bij de totstandkoming van de Aanvullingswet en het aanvullingsbesluit. Tegelijk zien we ook dat het traject nu al meerdere jaren in beslag heeft genomen. Echter nog niet alle onderdelen in conceptwetgeving zijn opgenomen terwijl op basis van deze versie wel consultatie en financieel onderzoek plaatsvindt. Dit kan vertraging opleveren en de integraliteit in het wetsysteem niet ten goede komen. Omdat het onderwerp bodem voor veel gemeenten een nieuwe taak is, kunnen vertraging en een incompleet (financieel) beeld ongewenste gevolgen met zich meebrengen.

Onze vraag: Deelt de minister de visie ten aanzien van deze risico's en zo ja, kan de minister ervoor zorgdragen dat alle onderwerpen in het onderhavige traject integraal worden meegenomen?

2. Meer specifiek in het verlengde van het vorige punt: Voor zover het gaat om de vaste bodem wordt recht gedaan aan het principe 'decentraal tenzij'. Als het gaat om grondwater zien we evenwel een effect dat hiermee in tegenspraak is. We onderschrijven dat de provincie een onderscheidende rol heeft ten aanzien van het grondwater, gezien haar taak in het beschermen van toekomstig drinkwater en andere Kader Richtlijn Water (KRW)-verplichtingen. De verantwoordelijkheid van de provincie over het grondwater reikt tot onder het bebouwde gebied van een gemeente. Uit de preconsultatie versie van het aanvullingsbesluit is nog steeds niet duidelijk hoe deze verantwoordelijkheid doorwerkt in de dagelijkse praktijk van gemeenten. Door de aanwezigheid van verontreinigingen kunnen gemeenten beperkt worden in haar activiteiten, bijvoorbeeld bij het leggen van aanleggen van riolen en warmtenetten, de stimulatie van bodemenergiesystemen etc.
- Onze vraag: Kan de minister aangeven wie onder het nieuwe regime (financieel) verantwoordelijk is voor de aanpak van grondwaterverontreinigingen en eventuele bronverwijdering uit de grond bij dergelijke verontreinigingen?

Behouden van principes van gelijkwaardig beschermingsniveau en vervuiler betaalt

Het derde punt betreft het principe van het gelijkwaardig beschermingsniveau en 'de vervuiler betaalt'. We hebben het gevoel dat deze principes worden losgelaten. Met het beschermingsniveau in de huidige wetgeving (ook voor ecologie en grondwater) is sprake van een in de praktijk geaccepteerd evenwicht tussen economische belangen, gezondheidsbelangen, ecologische belangen, publieke belangen en uiteindelijk de belangen van inwoners. Wij vinden dat het huidige beschermingsniveau gehandhaafd moet blijven, omdat anders de kosten van de vervuiler op de samenleving afgewenteld worden wat onder andere kan resulteren in perverse prikkels.

In de aanvullingswet en het onderliggende besluit wordt ecologie en grondwaterkwaliteit niet meer op Rijksniveau geregeld. Bovendien wordt de overheid (ook financieel) verantwoordelijk voor het verbeteren van grondwaterkwaliteit, waardoor het principe van de vervuiler betaalt op dit punt wordt losgelaten. Hierdoor moet een nieuw evenwicht worden gevonden. Dit brengt (tijdelijk) meer onzekerheid bij initiatiefnemers en gemeenten. Vanwege de urgentie van een operatie zoals de energietransitie, is het juist nodig dat (waar mogelijk) onzekerheden worden weggenomen en voorkomen en er ook geen afwenteling op de samenleving plaatsvindt.

Onze vraag: Hoe wil de minister dit punt ondervangen?

Behoud budget voor handhaving

Tot slot, in de praktijk staat of valt het (bodem)beleid in Nederland bij goed en scherp toezicht en handhaving. Door onder de Omgevingswet meer met meldingen te gaan werken en bovendien de proceduretijd hiervoor te verkorten, wordt controle "aan de achterkant" nóg belangrijker. Het is van belang dat de huidige middelen die daarvoor beschikbaar zijn (bij provincies), ook na 2020 door gemeenten in hun opdrachtverlening aan Omgevingsdienst kan worden ingezet.

Onze vraag: Op welke wijze gaat de minister dit borgen?

We hopen dat u onze vragen en opmerkingen mee kunt nemen bij uw voorbereiding. Als u vragen heeft dan horen wij dat graag.

Met vriendelijke groet,

Richard van Vliet
Lobbyist
VNG Concernstaf